

УДК: 37+1+378.112

Захарченко О.В., к.е.н., доцент,
Кіт Н.В., ст. викладач,
кафедра менеджменту зовнішньоекономічної
та інноваційної діяльності

УПРАВЛІННЯ ОСВІТЯНСЬКИМ ПРОЦЕСОМ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЙНОСТІ

О.В. Захарченко, Н.В. Кіт. Управління освітянським процесом в контексті української дійсності. У статті розглядаються проблеми сучасного освітянського процесу в Україні в контексті загальної спрямованості соціальних змін. Визначаються особливості управління освіти в контексті прикладних аспектів філософії управління та філософії освіти.

Ключові слова: управління, суспільство, освіта, інформаційна взаємодія.

О.В. Захарченко, Н.В. Кіт. Управление образовательным процессом в контексте украинской действительности. В статье рассматриваются проблемы современного образовательного процесса в Украине в контексте общей направленности социальных изменений. Определяются особенности управления образования в контексте прикладных аспектов философии управления и философии образования.

Ключевые слова: управление, общество, образование, информационное взаимодействие.

O.V. Zakharchenko, N.V. Kit. Management of educational process in the context of Ukrainian reality. The article reveals the problems of the modern educational process in Ukraine in the context of general trend of social changes. Peculiarities of education regulation are determined in the context of applied aspects of philosophy of regulation and philosophy of education.

Key words: regulation, society, education, informational interaction.

Трансформації в європейській системі освіти, до якої залучена й українська, а також в економічній, політичній та інших сферах, призвели до руйнування суспільної системи заохочень та підтримки українських освітян, відірваності у рівні підготовки між середньою та вищою школами, зневіри студентів в справедливості та адекватності національної системи освіти. Тому проблема управління освітянського процесу в Україні є надзвичайно актуальною, обумовлена необхідністю вирішення ряду питань теоретико-методологічного та практичного характеру.

Проблемам освітянського процесу присвячено велика кількість робіт. Слід виділити здобутки таких визначних вчених, як В.П. Андрущенко, Г.С. Гершунський, С.Б. Кримський, В.С. Лук'янець, В.С. Лутай, М.І. Михальченко, В. Кремень, С. Пазиніч, І. Предборська, Г. Вишинська, В. Гуменюк та ін..

Метою статті є визначення особливостей регулювання української освіти в контексті необхідності вирішення освітянських проблем.

Сучасний світ характеризується ідеологічною беззмістовністю, світоглядним розладом, відсутністю зрозумілих істин. Тому сьогодні велика відповідальність лягає на освіту, яка «повинна зберегти духовно-культурні цінності людини і ствердити нові. Освіта мусить вибудувати і ствердити імперативи, які структурують реальність, перетворюють світ із «хаосу» в «космос», внести в свідомість людини життєво стверджуючі світоглядні орієнтири» [6; 498].

Освіта є надзвичайно складною та багатоаспектною системою та вимагає системного аналізу найважливіших аспектів у їх цілісності та зв'язку з іншими соціальними системами.

В.Гуменюк визначає управління як вид людської діяльності в умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Управління забезпечує цілеспрямований вплив на керовану систему для збереження і впорядкування її в межах заданих параметрів [10].

Щодо сутності управління освітою, то науковці визначають його як «цілеспрямований вплив суб'єктів управління різних рівнів (державного, регіонального, місцевого) на всі ланки освіти з метою створення умов для гармонійного розвитку та самореалізації особистості, життєдіяльність якої забезпечує збереження і подальший розвиток соціального організму та культури суспільства» [10; 191].

Науковці зазначають, що «при визначенні розвитку як якісної зміни системи слід виходити з того, що воно являє собою процес, якому іманентні три таких характерних ознаки. Перша з них визначається наявністю певної сукупності якісних змін у системі. Другою ознакою розвитку виступає те, що принаймні частина вказаних змін носить незворотній характер. Нарешті, сутність третьої ознаки розвитку полягає у наявності певної спрямованості загального характеру цих змін» [6; 91]. Загальна спрямованість змін в українській освіті обумовлена світовими інтеграційними процесами, а саме Болонським процесом, що полягає у згуртованості європейських країн задля розвитку їхніх інтелектуальних ресурсів з метою підвищення конкурентоспроможності їхніх освітніх систем.

Розвиток та управління освіти обумовлені соціально-економічними процесами. Сьогодні динамічні перетворення відбуваються як у глобальному вимірі, так і в межах нашої країни. Потужний науково-технічний прогрес накладає свій відбиток на кожний аспект життєдіяльності, що має позитивні, а в більшості негативні наслідки для людства.

Сучасний період багато вчених називають «перехідним і не можна нехтувати особливостями, що несе із собою час змін, інакше можна неадекватно сприйняти дійсність та неправильно сформулювати уявлення про оточуюче середовище.

Освітній процес повинен бути націлений на відпрацювання умінь аналізувати оточуючі події, явища, критично мислити, налагоджувати свій внутрішній стан та перспективно вирішувати нагальні проблеми, керуючись відповідальністю, що автоматично накладається.

У зв'язку з даними процесами в сучасному освітянському процесі України визначились ряд проблем, які актуалізують процес управління освітою та вимагають негайного вирішення.

Більшість студентів та викладачів не мотивовані нині до кропіткої навчальної роботи та збагачення свого світогляду: з одного боку – сумніви щодо подальшого працевлаштування за професією, з другого – усвідомлення відсутності суспільної підтримки та соціального захисту. Науковці зазначають, що «сама мотивація породжує трудову активність, впливає на формування мети, вибір шляхів її досягнення, є психологічним фактором діяльності» [4; 111]. Український студент не конкурентоспроможний, оскільки дипломи вищих навчальних закладів України не визнаються іншими державами. Сьогодні здобуття освіти означає для багатьох студентів отримання диплому в якості «перепустки» у престижнішу трудову діяльність, і не більше.

Студенти прагнуть не до накопичення знань, а до оволодіння навичками пошуку інформації. Навички пошуку інформації корисні тільки тоді, коли студент володіє необхідною сукупністю знань середньої школи та отримав базові знання з обраної спеціалізації у вищій школі.

Сьогодні багато вчених констатують той факт, що існує відірваність між середньою та вищою школами у рівні підготовки молодого покоління. Відсутність певних дисциплін або недосконале їх вивчення в середній школі призводить до втрати часу на оволодіння необхідними знаннями зі шкільної програми замість удосконалення та поширення набутих знань [1]. Одні вчителі та викладачі намагаються усіма силами подолати дану «прірву», інші ж активно користуються сформованим устроєм і тим самим ще більше ускладнюють вирішення сучасних освітянських проблем. На жаль, відсутнє усвідомлення того, що від якості роботи кожної людини на своєму робочому місці залежать, в кінцевому результаті, загальні показники розвитку економіки, науки, культури, освіти. Тобто відсутнє усвідомлення відповідальності кожної людини за загальний розвиток суспільства.

З погляду утвердження нових освітянських орієнтирів, перевага повинна надаватись тим принципам, що направлені на розвиток індивідуальних інтелектуально-духовних ресурсів, хоча це є надзвичайно важким, витратним та довгоочікуваним процесом. Незрілість духовного розвитку допускає нав'язування оцінок, норм, ідеалів ззовні, сприяє порушенню стабільності суспільства, а найнебезпечніше маніпулюванню свідомістю. Маніпуляції особливо піддається молодь, що проходить стадію соціалізації та формує систему цінностей, характеризується сильною вразливістю та здатністю засвоювати величезні об'єми інформації. «Маніпуляція свідомістю є можливою в умовах контролю інформації та комунікації, які визначають суспільну думку та зразки масової діяльності. Маніпуляція, як правило, націлена на те, щоб змусити людей приймати чи не приймати участь у вкоріненій практиці» [3;с.62]. На жаль, сучасне студентство є яскравим прикладом жертви маніпуляції, що піддається нав'язуванню сучасних ідеалів споживацької свідомості.

Створення інформаційно-освітнього простору, на думку науковців, є конструктивною основою побудови навчально-виховного процесу, який задовольняв би сучасні вимоги до освіти, реалізував ідеї безперервної освіти та мотиваційно-цільову готовність суб'єктів до неї. Даний простір складається з фізичного загального інформаційного простору, тобто простору спільної навчальної діяльності, віртуального простору гіпертекстів та ієрархічних систем простору в категоріях їх загального, особливого, одиничного [10].

За вимогами Болонського процесу, у розподіленні годин між аудиторними заняттями та самостійною роботою, все більша кількість віддається останній. При цьому простежується поступове скорочення педагогічного складу, не зважаючи на збільшення відповідальності, а отже створення додаткового напруження, кожного педагога за вихованців. Гостро стоїть питання про впорядкування дієвої системи підтримки освітян, оскільки підвищення відповідальності вимагає посилення мотивації.

Отже, перед тим, як запроваджувати реформи, здійснювати регулювання в освітянській галузі, необхідно продумати певну програму, яка, враховуючи кожний аспект сутності управління, буде аналізувати сучасний стан галузі, її проблеми, можливі крайнощі та спонукати до потрібної системної поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Браилов, А.Ю. Особенности обучения инженерной графике в современных условиях [Текст] / А. Ю.Браилов // Технічна естетика і дизайн. – К. : Віпол, 2011. – Вип. 8. – С. 44–49.
2. Дмитриева, М.С. Управление учебным процессом в высшей школе [Текст] / М.С.Дмитриева. – Новосибирск, 1971. – 180 с.
3. Кадієвська, І.А. Молодь як мішень для маніпуляторів свідомості [Текст] / І.А. Кадієвська // Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2011. – №2. – С. 60–64.
4. Калашник, Н.Г. Соціалізація особистості засобами естетичного виховання та фізичної культури: наукова монографія [Текст] / Н.Г.Калашник, В.В.Феуєрман. – Сімферополь: ВАТ «Сімферопольська міська друкарня», 2008. – 296 с.
5. Кремень, В. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації: монографія [Текст] / В. Кремень, В. Ткаченко. – К. : Вид. центр «ДрУк», 1999. – 441 с.
6. Кремень, В.Г. Філософія управління: підручник [Текст] / В.Г.Кремень, С.М.Пазиніч, О.С.Пономарьов. – [2-е вид.]. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 524 с.
7. Кримський, С.Б. Запити філософських смислів [Текст] / С.Б. Кримський. – К. : Вид. ПАРАПАН. – 2003. – 240 с.
8. Плахов, В.Д. Традиции и общество: Опыт философско-социологического исследования [Текст] / В.Д.Плахов. – М. : Мысль, 1982. – 220 с.
9. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень [Текст] / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с. – (Б-ка держ. службовця. Держ. мова і діловодство).
10. Філософські абрисы сучасної освіти: монографія [Текст] / [І. Предборська, Г. Вишинська, В.Гайденок та ін.]; за заг. ред. І Предборської. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 226 с.
11. Колеснікова, К.В. Формування компетенцій з інженерної та комп'ютерної графіки у професійній освіті / К. В. Колеснікова, В.М. Тонконогий, В. О. Вайсман // Комп'ютерні науки: освіта, наука, практика: Матеріали Міжнародної наук.-техн. конф. – Миколаїв : НУК, 2012. – С. 216 – 219.